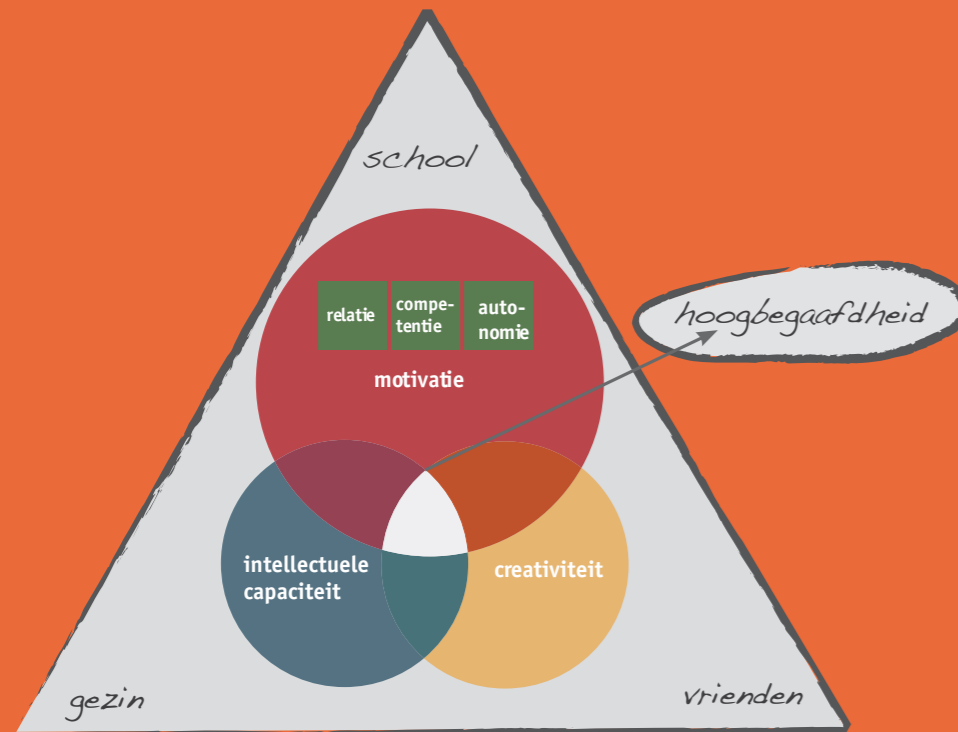

De vijf stappen zijn gebaseerd op de volgende wetenschappelijke modellen:

- Het Model van Mönks, oftewel het triadisch interdependentiemodel. In de visie van APS is de factor motivatie hierbij doorslaggevend. De motivatie kan beïnvloed worden door tegemoet te komen aan de psychologische basisbehoeften: relatie, autonomie en competentie.

In stap 1 (Kennis) betekent dit dat een docent achter de vooroordelen durft te zoeken naar het kind en een warm contact wil aangaan met dit kind. (Hoog)begaafde leerlingen hebben hier sterk behoefte aan en zijn gevoelig voor authentiek gedrag.

- De psychologische basisbehoeften van Deci en Ryan. Wanneer aan deze drie behoeften wordt voldaan, ontstaat intrinsieke motivatie. In stap 4 en 5 hebben leerlingen bijvoorbeeld keuzevrijheid nodig bij het kiezen van verrijkingsonderwerpen, dat geeft hen autonomie. Ze willen ook een stem hebben in het bepalen van de hoeveelheid oefenmateriaal die nodig is voor deze leerlingen, leerlingen gaan gemotiveerder aan de slag wanneer ze zelf verrijkingsonderwerpen mogen kiezen en wanneer ze stem krijgen in het bepalen van de hoeveelheid oefenstof.

Ondersteuning

Wanneer uw school aan de slag wil rondom het onderwerp (hoog)begaafdheid, kan APS ondersteuning bieden in de vorm van adviesgesprekken, implementatietrajecten, studiemiddagen of workshops. Kenmerkend voor onze werkwijze is maatwerk, de eigen schoolpraktijk als uitgangspunt en een positieve visie op (hoog)begaafdheid. Afspraak maken?

Neem contact op met de expertisegroep (hoog)begaafdheid: voortgezetonderwijs@aps.nl

APS | Postbus 85475 | 3508 AL Utrecht | 030 28 56 600 | Zwarte Woud 2 | 3524 SJ Utrecht | www.aps.nl

aps

(Hoog)begaafd, een talent!

WAT VIND JIJ?
ZOU JIJ LESSEN IN DE PLUSKLAS
WILLEN VOLGEN?

Illustraties door David van Neebos, www.davidvanebos.nl

(Hoog)begaafd, een talent!

(Hoog)begaafdheid roept vaak een negatief beeld op. De problemen en de risico's worden dan sterk belicht, zoals onderpresteren, faalangst en probleemgedrag. Maar (hoog)begaafdheid is ook en vooral een talent! Een talent om te denken en zo tot creatieve oplossingen te komen. Een talent om te excelleren. En net als andere talenten moet het gevoed worden, zodat het tot bloei kan komen. Want (hoog)begaafdheid hoeft geen probleem te zijn, maar dat kan het wel worden wanneer de omgeving er niet goed mee omgaat.

In een vijftal stappen kun je als school succesvol beleid neerzetten.

Stap 1 Kennis

Random het begrip (hoog)begaafdheid leven veel vooroordelen. (Hoog)begaafde leerlingen worden vaak neergezet als sociaal onhandige nerds. Deze vooroordelen zijn soms erg hardnekkig.

De juiste kennis over wat hoogbegaafdheid wel is, maar vooral ook wat het niet is, vormt de eerste stap bij het neerzetten van succesvol beleid voor (hoog)begaafde leerlingen.

Een manier om de juiste kennis binnen de school te brengen en de vooroordelen rond (hoog)begaafdheid te verdrijven, is het spelen van het *Vooroordelenspel* (APS). Achter veel vooroordelen rond (hoog)begaafdheid zit een kern van waarheid. Het vooroordeel is in feite vaak een verdraaid feit. Het is met het Vooroordelenspel mogelijk om die verdraaide feiten te achterhalen. Een slimme leerling die niet voldoende wordt uitgedaagd op school en daarom niet lekker in zijn vel zit, kan gaan onderpresteren en gedrag vertonen dat lijkt op autistisch gedrag. Het gedrag is echter een gevolg van het feit dat de leerling niet voldoende wordt uitgedaagd. Het als team ontdekken van wat feiten en vooroordelen zijn rond (hoog)begaafdheid, brengt het gesprek over (hoog)begaafdheid binnen een school op gang.

Stap 2 Visie

Wanneer de juiste kennis binnen de school aanwezig is, komt de stap waarbij je de kaders gaat vaststellen waarbinnen die kennis gebruikt en toegepast gaat worden.

De visie van de school op (hoog)begaafdheid, sluit aan bij de visie die de school heeft op onderwijs, de visie op omgaan met verschillen, de visie op leren en de visie op talentontwikkeling.

Concreet komt het erop neer dat je als team antwoord geeft op de volgende vragen:

- Is (hoog)begaafdheid een talent of een probleem?
- Valt (hoog)begaafdheid onder talentontwikkeling of onder leerlingenzorg?
- Is excelleren een kans of een bedreiging op school?
- Is (hoog)begaafdheid een issue voor alle docenten of alleen voor de afdeling vwo?
- ...

De visie bepaalt welke onderwijsaanpassingen er binnen school gerealiseerd kunnen gaan worden.

Belangrijk hierbij is wel te realiseren dat uit wetenschappelijk onderzoek blijkt:

“Er is niet één onderwijsaanpassing die alles kan bieden voor elke leerling, daarom moeten er binnen één school of samenwerkingsverband meerdere aanpassingen geboden worden en daarnaast wordt per leerling gekeken welke aanpassingen op welk moment tot de beste resultaten leiden, zowel op cognitief als sociaal-emotioneel gebied.” (uit: *Onderwijsaanpassingen voor hoogbegaafde leerlingen*, 2004 RU Nijmegen)

Stap 3 Signalering

Nadat de juiste kennis binnen de school is opgedaan, de vooroordelen zijn verdwenen en de visie op (hoog)begaafdheid is vastgesteld, kan er binnen school gekeken worden om welke leerlingen het daadwerkelijk gaat. Het trekken van een strikte grens van een IQ van 130 is bij de signalering niet bevorderend.

Leerlingen met een IQ rond de 120 kunnen goed gebaat zijn bij de onderwijsaanpassingen voor (hoog)begaafde leerlingen. Vervolgens komen vragen aan bod als: Welk signaleringsinstrument gaan we gebruiken als school? Is een psychologisch onderzoek verplicht om recht te krijgen op verbreding, verdieping of versnellen? Signaleren we alleen met een test? Hoe belangrijk is de mening van de ouders en van het kind zelf hierbij? In hoeverre spelen de observaties en meningen van docenten een rol? Hoe gaan we om met een leerling die in potentie de mogelijkheden heeft om uit te groeien tot een (hoog)begaafde jongere? Vallen die ook in de doelgroep?

Elke school gaat hier anders mee om en veel scholen stellen hun visie, of de signaleringsmogelijkheden, ook bij naar aanleiding van ervaringen of nieuwe wetenschappelijke inzichten. Ook (hoog)begaafden beleid is dus voortdurend in beweging!!

Stap 4 Onderwijsaanpassingen in de les

Wanneer (hoog)begaafde leerlingen niet voldoende uitgedaagd worden door het reguliere curriculum, zal er in de eerste plaats hierin een aanpassing moeten plaatsvinden.

Eén mogelijkheid is het ‘compacten’ van de reguliere lesstof. Dit betekent dat een groot deel van de herhalingsopgaven geschrapt wordt en dat leerlingen sneller door de basisstof heengaan. Dit heeft tot gevolg dat leerlingen tijd overhouden voor verrijking, verbreding en/of verdieping binnen het vak.

Een belangrijk punt is de naam die aan de opdrachten gegeven wordt. Wanneer er bij verbreding, verdieping of verrijking gekozen wordt voor de naam ‘extra stof’, zullen leerlingen dit als straf ervaren: iets wat ze bovenop het normale werk moeten doen. Klaarwerk, pluswerk zijn mogelijke termen: hoe willen de leerlingen het zelf eigenlijk noemen?

Het pluswerk is dus het maatwerkpakket voor een (hoog)begaafde leerling. Pluswerk moet dus ook af en evenzo beoordeeld worden en nabesproken worden als het andere werk. Ook bij pluswerk horen eisen waaraan de leerling moet voldoen en ook beloningen: een vermelding op het rapport bijvoorbeeld van het cijfer voor deze extra inspanningen.

Stap 5 Plusklas&Vakoverstijgende projecten

Er zal altijd een groep zijn voor wie het compacten en verrijken binnen de eigen klas niet voldoende is. Het gaat hier waarschijnlijk om de hoogbegaafde leerlingen.

Voor hen moet er nog extra uitdaging geboden worden buiten de reguliere lessen om. Hiervoor zijn vele mogelijkheden zoals een Plusklas of vakoverstijgende projecten. Een neveneffect van een dergelijke onderwijsaanpassing buiten de reguliere lessen is dat leerlingen zo in contact komen met gelijkgestemden: ze kunnen op gelijk niveau praten over de onderwerpen van de verbreding maar ook over ervaringen rondom het hoogbegaafd zijn.

Binnen het voortgezet onderwijs zijn vele kansen voor verrijking aanwezig: leerlingen kunnen in meerdere vakken (vervroegd) examen doen. Buiten school liggen ook talloze kansen voor verbreding: leerlingen kunnen modules volgen aan hogescholen of universiteiten, en zo kennismaken met een mogelijke vervolgopleiding. In het Plusprogramma kunnen leerlingen musea, bedrijven of instellingen bezoeken. Leerlingen komen met de mooiste ideeën wanneer je hen mee laat denken!

NAAR DE PLUSKLAS? NEE, VANDAAG HEB IK DAAR COLLEGE...

